

En memòria d'Oriol de Bolòs

Oriol de Bolòs i Capdevila va morir el passat dia 23 de març. Era catedràtic de Fitografia i Ecologia Vegetal de la Universitat de Barcelona des del 1953 i, al llarg de la segona meitat del segle XX, va dreçar una obra científica colossal tant per la seva magnitud com pel seu equilibri i precisió, i va esdevenir mestre i referent dels botànics catalans. Treballador infatigable, tots els que l'hem acompanyat de prospecció botànica tenim al cap una imatge que no ha fallat mai: tant bon punt l'auto s'aturava, el Dr. Bolòs en baixava llibreta en mà i començava la presa de notes. La seva activitat ha deixat empremta en diversos camps de la geobotànica, principalment els de la florística, la fitocenologia i la cartografia de la vegetació, amb una extensa obra escrita que es caracteritza per una pulcritud lingüística i un rigor científic admirables.

En el camp de la florística, Oriol de Bolòs va seguir el fil de Font i Quer, amb qui havia col·laborat de jove, en assumir conjuntament amb Josep Vigo la redacció de la *Flora dels Països*

Catalans. Segons el propi Bolòs, és el treball del qual se sentia més satisfet, i consta de quatre volums publicats entre el 1984 i el 2001; inclou, a més de les claus de determinació, descripcions, ... que trobem a la majoria de les flors, mapes de distribució dels tàxons que molts dels botànics europeus consideren una de les aportacions més originals de l'obra. La Flora ha donat dos plançons que segueixen creixent, l'*Atlas corològic* i la *Flora Manual*.

L'*Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans* és una obra col·lectiva que Bolòs va promoure i dirigir des dels anys 80 en el si de l'IEC i que acaba de superar els 3600 mapes de distribució publicats en 14 volums. Per entendre el valor de l'Atlas, convé recordar que els únics antecedents europeus són els Atlas dels Països Escandinaus, les Illes Britàniques, Suïssa, Alemanya i poca cosa més. La *Flora Manual dels Països Catalans* fa les feines de vademècum de camp per a botànics i naturalistes i de llibre d'aprenentatge per a estudiants i afeccionats; la tercera edició va aparèixer el 2005.

Arenaria bolosii

El Dr. Bolòs en una sortida de camp amb alumnes del curs 1984-1985

Memòria del Col·legi de Biòlegs de Catalunya, 2006. 16 p.

L'activitat de fitocenòleg va començar a les darreries de la dècada dels 40, en entrar en contacte amb J. Braun-Blanquet. El mètode sigmatista d'estudi de les comunitats vegetals havia superat ja l'adolescència i el Dr. Bolòs s'hi va implicar a fons amb la mirada posada en la interpretació de la vegetació dels Països Catalans. El període d'aprenentatge a la vora de Braun-Blanquet tingué lloc fonamentalment a la depressió de l'Ebre, però pel seu compte el Dr. Bolòs va encetar una prospecció metòdica que va donar alguns fruits primerencs (entre els quals el llibre *La vegetación de las comarcas barcelonesas*) i que va continuar amb nombrosos treballs referits de manera principal a les comunitats vegetals de les terres de parla catalana, amb

aportacions cada cop més nombroses dels seus deixebles.

El coneixement de les comunitats vegetals i de la seva distribució bàsica ha permès, encara, tirar endavant els mapes de vegetació, que Oriol de Bolòs va començar a aixecar des de mitjan segle xx. Com en el cas dels estudis fitocenològics, la cartografia de la vegetació ha mobilitzat bona part dels fitocenòlegs catalans i ha tingut una repercussió directa sobre la gestió del patrimoni natural, una altra de les dèries del Dr. Bolòs: La concreció dels Llocs d'Interès Comunitari de la Xarxa Natura 2000, concretament, s'ha basat en els mapes dels hàbitats. ■

Ramon M. Masalles.

Projectes

Recull de noms catalans de plantes

La fitonímia en llengua catalana ha estat objecte d'atenció per part de botànics i també de lingüistes. Hem d'esmentar com a molt rellevant l'aportació de Pius Font i Quer (1888-1964) en la seva coneguda obra de divulgació sobre plantes medicinals *Plantas medicinales. El Dioscórides renovado* (1961 i moltes edicions més), escrita en castellà, però que conté, a més, molts noms bascos, gallegoportuguesos i catalans. De totes maneres, el treball més remarcable en aquest camp el va dur a terme Francesc Masclans i Girvés (1905-2000), el qual va reunir a les seves obres sobre bolets i plantes —la més important de les quals és *Els noms de les plantes als Països Catalans*, del 1981— una gran quantitat de noms catalans a més de dedicar-se, també, d'un aspecte concret de la fitonímia popular, els noms d'advocació mariana.

El 1993 començà, promogut i coordinat per Joan Vallès, del Laboratori de Botànica de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, el projecte d'elaboració del *Recull de noms catalans de plantes*, com a iniciativa conjunta de la Universitat de Barcelona (Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia) i el Centre de Terminologia TERMCAT. En una primera etapa (1993-1997), dues persones de la Universitat de Barcelona (M. Àngels Bonet i David Porta), amb la col·laboració de tècnics del Termcat, van dur a terme el buidatge i la informatització d'un total de 200 obres especialitzades de tot l'àmbit dels Països Catalans editades abans de l'any 1994. El procés va romandre aturat per motius diversos fins a mitjan 2005, quan es va tornar a engegar amb la idea de completar el recull de nomenclatura amb el buidatge d'un conjunt representatiu de

publicacions aparegudes entre els anys 1994 i 2005, ultra una sèrie de llistes inèdites que diverses persones ens havien proporcionat. Aquesta segona fase compta amb la feina de M. Àngels Bonet, expressament contractada pel Termcat per a aquesta obra, la col·laboració de M. Antònia Julià, del Termcat i el seguiment de la directora del centre, Rosa Colomer.

La finalitat del projecte és posar al dia i ampliar l'esmentat llibre de Francesc Masclans, que era en el moment d'iniciar el projecte i és encara el recull publicat més complet sobre terminologia de noms catalans de plantes. L'obra en curs d'elaboració recollirà —en forma de base de dades i també de llibre— els noms que ja figuren a l'obra de Masclans i els nous que s'han anat detectant. Per a l'establiment dels criteris de selecció dels termes es compta amb l'assessorament de dos membres de l'IEC, el dialectòleg Joan Veny i el botànic Josep Vigo.

Per a donar una idea de la quantitat de treball que el projecte representa direm que al llibre de Masclans hi figuren una mica menys de 10.000 noms catalans de plantes, que a hores d'ara ja en tenim més del doble (és a dir, uns 20.000) de no recollits a l'obra masclansiana que vam usar com a corpus d'exclusió —encara que fa poc el seu contingut ha estat incorporat a la base de dades— i que hom preveu que al final hi haurà, en total, força més de 30.000 noms catalans referits a uns 5.000 tàxons de plantes vasculares.

A part que alguns dels seus socis participen —de maneres diferents— en el projecte, la Institució Catalana d'Història Natural també s'ha encarregat de cercar part del finançament necessari. ■

Conservant tot conreant. Bases per a la custòdia del territori en finques agràries productives (II edició).

El cap de setmana del 24 i 25 de març es va celebrar, al Seminari de Vic (Osona) la segona edició del curs naturalista de la ICHN *Conservant tot conreant. Bases per a la custòdia del territori en finques agràries productives*, impartit pels biòlegs David Giralt i Jordi Pietx, aquest últim director la Xarxa de Custòdia del Territori amb la col·laboració de la Unió de Pagesos de la comarca d'Osona i el Parc Agrari de Sabadell.

Aquesta és la segona edició del curs sobre conservació agrària, que analitza i dona estratègies per a la conservació de la natura i el paisatge en finques agràries productives —a través de les estratègies i oportunitats que ofereix la custòdia del territori. El curs ha donat uns coneixements avançats per tal que els participants puguin actuar d'agents de conservació agrària, com a base per poder assessorar els agricultors i ramaders catalans que vulguin fer compatible la seva explotació amb la conservació del medi a través d'estratègies emmarcades en la custòdia del territori.

El programa d'activitats d'aquest curs va començar el dissabte al matí fent una introducció al marc conceptual per a l'aplicació de la custòdia del territori en finques agràries i els conceptes bàsics per a una gestió del medi agrari tenint en compte la conservació dels hàbitats, espècies i del paisatge. A la tarda es van visitar dues finques agràries a Osona en les quals es va debatre amb els pagesos les oportunitats i

els reptes de conservació i custòdia agrària. Al vespre vam visitar la seu de la XCT i l'exposició de productes i serveis de finques i entitats amb acords de custòdia.

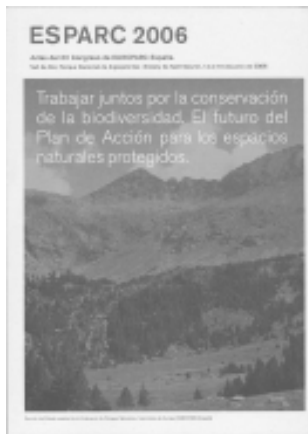

El diumenge al matí es van exposar els criteris pràctics per a la conservació dels paisatges agraris i a la tarda es va visitar el Parc Agrari de Sabadell on es va tractar del desenvolupament i la conservació de la vida rural i el paisatge agrari.

La temàtica d'aquest curs ha despertat força interès i ha comptat amb la participació de vintena de persones entre participants i professionals del sector agrari d'arreu de Catalunya (tècnics de diversos ajuntaments, consells comarcals, entitats de custòdia, centres de recerca, universitats, DARP, DMAH, Unió de Pagesos, etc.). Els participants han seguit amb molta implicació el programa d'activitats, participant activament en les diferents sessions teòriques i pràctiques, fent moltes aportacions i intercanvis d'opinions a l'entorn de la conservació agrària. ■

Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia.
Núm. 97. 1r semestre de 2006. Societat Catalana de Lepidopterologia, 2007.
112 p. ISSN: 1132-7669.

ESPARC 2006. Actas del XII Congreso de EUROPARC-España. Vall de Boí, 14-18 de juny de 2006. Trabajar juntos por la conservación de la biodiversidad. El futuro del plan de Acción para los espacios naturales protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez, 2006. 97 p. ISBN 10: 84-932979-8-4.

El mapa geològic, un recurs didàctic

El dies 14 i 15 d'abril va tenir lloc, a càrrec del geòleg Llorenç Planagumà, el curs sobre el mapa geològic que va assolir els objectius proposats malgrat la pluja del dissabte que va fer variar un xic el programa.

Va ser un curs molt pràctic i atès el baix nombre de participants es va poder fer un treball personalitzat i amb una molt bona dinàmica participativa.

El dissabte es va explicar què és una cartografia geològica i es va cartografiar el volcà de Santa Margarida (un volcà amb sorpresa), el diumenge es va realitzar un tall geològic del volcà de Santa Margarida i es va cartografiar el volcà de Can Tià i un tros de la serra del Corb per poder observar les relacions entre el volcà i les roques sedimentàries eocèniques. Es va acabar amb una interpretació del paisatge des d'una visió geològica i un tall geològic de la Serra del Corb. ■

Sessions científiques

L'Observatori de la Tordera: 10 anys de seguiment d'indicadors socioecològics.

L'Observatori de la Tordera és un projecte iniciat el 1996 i impulsat per l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), l'Ajuntament de Sant Celoni i l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) de la Universitat Autònoma de Barcelona que té per objecte definir indicadors de l'estat dels ecosistemes fluvials de la conca i realitzar-ne el seu seguiment a llarg termini. En aquell moment ja s'havien engegat estudis d'avaluació de la qualitat biològica de les aigües continentals a partir de bioindicadors al nostre país —macroinvertebrats i diatomees bàsicament—, els quals han derivat en alguns casos en programes de seguiment a diversos nivells territorials.

L'Observatori té com a àmbit d'estudi la conca de la Tordera (conques internes de Catalunya). Se centra en el seu curs principal i, des del 2004, també en la riera d'Arbúcies, un dels principals tributaris. Així mateix, des del 2006 el testatge dels protocols de la Directiva Marc de l'Aigua (DMA) ha permès iniciar de manera parcial els treballs a la resta de masses d'aigua de la conca.

La DMA ha incorporat en la valoració de l'estat ecològic de les aigües continentals aquells grups bioindicadors consolidats, com els macroinvertebrats, les diatomees i els peixos. En aquest sentit, l'Observatori fa un salt endavant i pren en consideració per al seguiment de la qualitat biològica del medi fluvial altres grups com l'estudi de la vegetació —més enllà de les valoracions morfològiques— i de les comunitats d'ocells i d'amfibis així com altres paràmetres

hidrològics com la relació riu - aqüífer. En un esforç integrador també s'analitzen aspectes de la dimensió social dels recursos hídrics com són la participació i la gestió així com els usos de l'aigua.

La utilització d'ocells com a indicadors de l'estat de conservació dels rius no és inèdita malgrat que no es compta amb una metodologia específica. Des de l'Observatori es treballa en la configuració d'un índex biòtic d'indicació —l'Índex de Dominància Fluvial (IDF)— que diferencia les tipologies d'espècies d'ocells a partir de la seva abundància per unitat d'espai.

Respecte el seguiment d'amfibis en un curs fluvial, es tracta d'un cas inèdit a la Península Ibèrica. Per la seva posició en les xarxes tròfiques, es considera que pot tractar-se d'un grup molt adequat per complementar el seguiment d'altres línies. Es treballa per caracteritzar el paper indicador de les espècies més comunes de la conca a partir de la combinació de dues metodologies estàndard: les sèries de punts d'escolta (localització per cant) i els transectes de mostreig exhaustiu (detecció visual i sonora); i una de complementària: l'estudi dels punts d'alta diversitat.

A partir dels primers resultats de la primera campanya de mostreigs es va organitzar el seguiment en trams, unitat comuna per a les diferents línies i que s'equipara a les masses d'aigua de la DMA. Per obtenir resultats representatius que indiquin l'estat de cada tram, les línies mostregen en estacions de

(Continua)

seguiment, transsectes o altres unitats específiques.

En general, els resultats mostren uns nivells de qualitat que disminueixen a mesura que la Tordera s'apropa a la seva desembocadura. Aquesta tendència és més evident a la zona de Sant Celoni, on diversos indicadors com els paràmetres fisicoquímics o el QBR mostren valors molt baixos. Tanmateix, la sèrie de dades històriques (1996-2005) d'elements com els macroinvertebrats permet detectar en aquesta zona una substancial millora a causa de la posada en funcionament de tractaments biològics a les EDAR. De fet, l'anàlisi dels resultats d'aquesta línia denota que globalment els punts amb aigües extremadament contaminades han desaparegut i que en els darrers anys el voltant del 80 % dels punts tenen qualitat bona o molt bona a la primavera.

Aquesta millora es veu condicionada enormement per la sequera; el mostreig d'estiu ha arribat a comptabilitzar el 60 % dels punts secs i en el curs mig el cabal de manteniment tan sols es compleix el 35 % dies de l'any. Aquesta sequera pot explicar en part el descens detectat en línies com els amfibis o els ocells en els darrers mesos. Precisament, l'estudi d'espècies indicadores d'aus com el blauet havia mostrat de manera evident la recuperació del riu però darrerament ha patit un important estancament. L'aplicació de l'IDF es mostra com un índex útil, ja que mostra la major abundància relativa

d'espècies categoritzades d'estrictament fluvials a la capçalera, i la d'antropòfiles — indicadora de qualitat baixa— al tram final i al tram de Sant Celoni.

També cal destacar altres aspectes com les bones poblacions de les espècies autòctones de peixos —en un context de regressió a nivell català— o la constatació que l'anàlisi de la diversitat de la vegetació no es correlaciona amb l'índex QBR.

Cal destacar d'altra banda, la voluntat de transcendir més enllà de l'àmbit acadèmic i socialitzar els resultats amb la posada en marxa d'un Programa d'Educació i Comunicació Ambiental (PROECA).

Malgrat constatar de la dificultat de creuar les dades dels diferents indicadors, un dels reptes del projecte és treballar en aquesta direcció especialment en aquells desenvolupats per part dels seus investigadors. ■

Capacitat d'autodepuració de rius mediterranis que reben nutrients procedents de l'activitat humana. El cas del riu Gurri a la plana de Vic.

En aquesta sessió es van presentar dades de l'estudi del riu Gurri desenvolupat en el context del projecte europeu STREAMES (<http://www.streames.org>). L'objectiu general del projecte STREAMES era avaluar la influència d'elevades càrregues de nutrients procedents d'entrades puntuals i difoses sobre aspectes estructurals i funcionals dels ecosistemes fluvials receptors.

El producte final del projecte europeu era un Sistema de Suport a la Decisió (SSD) útil per als gestors de l'aigua. Un SSD és una aplicació informàtica dissenyada per a simular processos d'ajuda a la decisió que d'una altra manera requeririen una àmplia experiència humana o uns càlculs molt complexos. Per tal que el SSD fos més robust, al projecte es van estudiar 11 rius d'Europa que cobrien un ampli rang de condicions.

Concretament, aquest estudi se centrava en dos rius situats a Catalunya, els rius la Tordera i Gurri, que drenen una conca majoritàriament forestal i agrícola, respectivament.

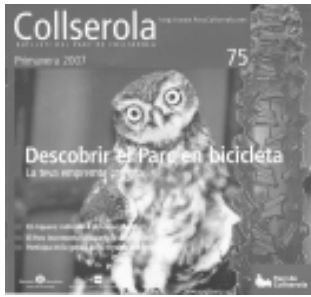
Vam escollir aquests dos rius amb usos del sòl contrastats per tenir dos escenaris clarament diferenciats. A la Tordera, la font puntual procedent d'una Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR) constitueix l'entrada majoritària de nutrients en la zona d'estudi. En el cas del Gurri, a més de l'entrada de nutrients puntual, el riu també rep entrades de nutrients difoses procedents dels camps agrícoles adjacents.

En aquest context, l'objectiu d'aquest estudi era avaluar els efectes d'una font puntual sobre les característiques estructurals dels sistemes fluvials receptors, així com avaluar com aquests efectes es reflectien sobre les característiques funcionals. Per tal d'examinar aquests efectes, vam seleccionar un tram situat riu amunt i un altre situat riu avall de l'entrada de l'efluent d'una EDAR en els dos rius.

Els efectes de la font puntual sobre les característiques químiques i funcionals dels sistemes fluvials depenen de les condicions

MANUAL 04. Serie manuales EUROPARC-Epaña. Plan de Acción para los espacios naturales protegidos del Estado español. *enREDando. Herramientas para la comunicación y la participación social en la gestión de la red Natura 2000.* Fundación Fernando González Bernáldez, 2007. 215 p. ISBN 978-84-932979-9-2.

Collserola. Butlletí del Parc de Collserola, núm. 75. Primavera 2007. 12 p. [Http://www.ParcCollserola.net](http://www.ParcCollserola.net)

de l'entorn en cada riu, en concret, dels usos del sòl a la conca situada riu amunt de la font puntual. La font puntual augmentava les concentracions d'amoni, nitrat, fòsfor reactiu soluble i carboni orgànic dissolt a la Tordera. Tanmateix, la font puntual disminuïa l'eficiència de retenció de nutrients en aquest riu. Al Gurri, en canvi, aquests efectes no eren significatius perquè les concentracions de nutrients ja eren elevades, i l'eficiència de retenció de nutrients ja era baixa, riu amunt de la font puntual.

Al Gurri, doncs, les fonts difoses de nutrients procedents dels camps agrícoles adjacents emmascaraven l'efecte de la font puntual. Aquests efectes es reflectien en les taxes diàries de metabolisme (producció primària bruta i respiració), que eren significativament més elevades riu avall que riu amunt de la font puntual només al riu la Tordera. D'altra banda, la Tordera mostrava capacitat de resiliència enfront de la pertorbació local que representa la font puntual de nutrients. En aquest riu, les taxes de retenció d'amoni eren similars a les taxes potencials de nitrificació (oxidació de l'amoni a nitrat) riu avall de la font puntual, fet que suggereix la importància d'aquest procés en la retirada d'amoni procedent de l'EDAR. A més, a la Tordera, les taxes de retenció de nitrat eren similars a les taxes potencials de desnitrificació (pèrdua neta de nitrogen des de la columna d'aigua cap a l'atmosfera). En condicions de cabal baix,

aquest darrer procés representava un percentatge important (27 %) quant a pèrdua neta de nitrogen de la columna d'aigua. Al Gurri, en canvi, ni la nitrificació ni la desnitrificació compensaven les entrades difoses de nutrients.

Així doncs, els propis processos de l'ecosistema controlaven l'exportació de nitrogen inorgànic dissolt (DIN) a la Tordera, tot i les entrades procedents de la font puntual, mentre que gran part del DIN que arribava al riu Gurri per via difosa s'exportava riu avall. Aquests resultats indiquen que en rius agrícoles, com és el cas del Gurri, és prioritari disminuir significativament les entrades difoses de nutrients. En aquest sentit, diversos estudis previs mostren que un bosc de ribera ben constituït pot reduir fins a un 80 % aquestes entrades de nutrients. Altres mesures com utilitzar adobs eficients i en la mesura justa, i respectar els cursos naturals dels rius, també contribuirien a millorar la qualitat de l'aigua en rius que drenen conques on l'activitat agrícola és important. ■

L'estany de cal Tet, exemple de creació d'un estany litoral al delta del Llobregat

El dia 29 de març va tenir lloc, a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, la sessió científica sobre els projectes relacionats amb la recuperació i conservació de les zones humides del delta del Llobregat a càrrec de Pau Esteban, biòleg i cap de secció del Departament de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, de la qual us oferim un resum

La història del delta del Llobregat és la història de la seva transformació humana. Els elements del paisatge que trobem avui dia són indistingibles de la intervenció humana. Ni tan sols els espais naturals són aliens a aquesta intervenció secular. Després de llargs segles d'activitats extensives (ramaderia i agricultura de secà), l'arribada del regadiu a finals del segle XIX provocà una expansió agrícola que no començà a recular fins mitjan segle XX, quan primer la indústria i després les infraestructures de transport dominaren el territori. Cap d'aquestes fases

no ha estat completa, fet que ha permès que hagin perdurat mostres de tots els estadis evolutius pels quals ha passat el Delta que configuren un mosaic d'hàbitats.

A finals del segle XX, el desenvolupament de les infraestructures de transport (Port i Aeroport) conforma l'anomenat Pla Delta que es planteja com una operació de

(Continua)

transformació territorial a gran escala dotada de compensacions ambientals i territorials. És en aquest context que es planteja la creació d'un nou estany en el paratge de cal Tet, dins de la plana d'inundació del tram final del Llobregat desviat. L'estany, excavat l'any 2002 i alimentat exclusivament per les aigües de l'aqüífer superficial, s'ha convertit en aquests cinc anys en un dels millors aiguamolls deltaics, amb densos poblaments

de macròfits (que inclouen espècies rares o desaparegudes d'altres masses d'aigua del Delta) i un poblament faunístic molt divers, especialment pel que fa a l'ornitofauna, amb espècies reproductores d'interès local i nacional. L'estany i el seu entorn immediat (unes 90 ha) han esdevingut també l'escenari d'actius programes d'ús públic i educatiu en ser dotats d'una xarxa d'itineraris de natura de més de 5 km de longitud. ■

Assemblea general

El proper mes de juny s'ha previst celebrar l'Assemblea General de socis de la ICHN.

Un dels punts de l'ordre del dia serà el de la renovació dels càrrecs del Consell Directiu, que enguany correspon a la Vicepresidència, la Secretaria i quatre vocalies.

D'acord amb el que estableixen els Estatuts i el Reglament de règim interior, poden presentar la seva candidatura per ocupar un càrrec del Consell Directiu tots els socis que tinguin més d'un any d'antiguitat.

Els socis que vulguin presentar la candidatura a algun desl càrrecs vacants, poden fer-ho fins al proper **23 de maig**, adreçant un escrit o un correu electrònic a la Secretaria de la Institució, manifestant la seva disponibilitat per a ocupar un d'aquests càrrecs. A partir d'aquesta data, juntament amb la convocatòria de l'Assemblea General, es trametrà la relació de les candidatures rebudes.

Per a qualsevol aclariment o informació addicional, no dubteu de posar-vos en contacte amb la Secretària de la Institució. ■

Delegació del Bages

Sortides del curs de coneixement del medi natural de la conca del Llobregat

Montserrat

El passat dissabte 24 de març es va fer una caminada pel sector oriental del massís de Montserrat, des del monestir cap a les ermites i la serra de les Lluernes, fins al cim més alt, Sant Jeroni (1.236 m).

Dalt del cim de Sant Jeroni (1.236 m)

La ruta per la part enlairada permeté interpretar el procés creatiu de l'espectacular relleu de Montserrat, des de l'aïllament de blocs a la massa de conglomerat per mitjà de diàclasis, fins al modelat d'agulles, parets, canals i coves per l'erosió de l'aigua.

Vam conèixer bé les plantes de l'alzinar, les que s'enfilen a les parets de roca i les que creixen damunt les codines assolades de sòl prim. A les parts més eixutes i inhòspites, l'aladern fals, més resistent a les secades estivals que tant han sovintejat els darrers anys, guanya la partida a l'alzina.

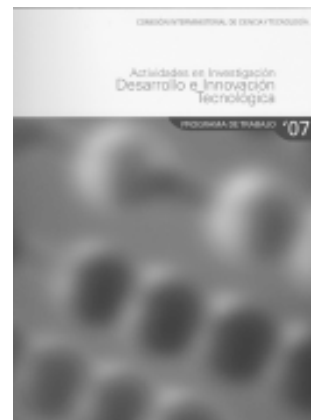
L'excursió tingué lloc quan encara s'arrossegaven els dies de sequera. Però només dues setmanes més tard, amb les pluges generoses dels primers dies de la Setmana Santa, la situació es capgirà radicalment fins al punt que de les fonts Mentiroses de Monistrol de Montserrat —un sobreixidor ocasional del sistema càrstic del massís que habitualment desguassa la font Gran de Monistrol— va tornar a brollar un impetuós doll d'aigua, després de 7 anys de no fer-ho.

El cremat oest del Bages

Les darreres dècades, la comarca de Bages ha estat afectada per nombrosos i extensos incendis forestals, en especial al sud i a l'oest. El foc és un dels factors que més ha condicionat la vegetació. Per estudiar les diferents modalitats i fases de la regeneració de la vegetació, el dissabte 21 d'abril vam

(Continua)

Actividades en Investigación, Desarrollo e Innovación Tecnológica. Comisión interministerial de ciencia y tecnología. Programa de trabajo '07. FECYT, 2007. 152 p.

Plantes i gent. Estudi etnobotànic de l'Alta Vall del Ter. MONTSE RIGAT; TERESA GARNATJE; JOAN VALLÈS. Ripoll, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, 2006.

recórrer diferents llocs de l'oest del Bages afectats pel foc.

A Cererols (Súria), enmig de l'àrea afectada pel més extens dels incendis mai registrat a Catalunya, el de l'any 1994 a la Catalunya central, vam observar la densíssima població de pins blancs nascuts per germinació de pinyons la tardor després del foc i els diferents tractaments d'aclarida aplicats en diferents parcel·les. En canvi a Valldeperes (municipi de Navàs), on el bosc de pi blanc i pinassa va cremar l'any 2005, els plançons de pi blanc hi són comptats, inesperadament escassos.

Sota el roure d'Antius (Callús), un dels arbres més grossos de la comarca de Bages, que va sobreviure l'incendi de l'any 1994 a la Catalunya central.

A la serra de Castelltallat, afectada per grans incendis el 1994 i el 1998, es va comprovar com la pinassa només es recupera a partir de les pinasses adultes supervivents que, mercès a l'escorça gruixuda i la seva alçada van resistir el foc que cremà només l'estrat baix del bosc, o quedaren feliçment indemnes en illes de verdor oblidades per l'incendi. Els plançons de pinassa, nascuts en anys diferents, colonitzen progressivament els

voltants d'aquests exemplars adults; però no pas extenses àrees sense progenitors propers. Els roures han rebrotat arreu. El foc ha afavorit competitivament els roures allà on, abans del foc, quedaven despercebuts sota l'ombra del pins. Àrees de la serra de Castelltallat on la pinassa havia estat l'arbre més destacat del bosc, passaran a ser dominades pel roure. Els grans incendis van respectar sobretot fondalades i illetes de les planes on creixien els roures més grossos, no tan combustibles com els pins.

Properes sortides

12 de maig – La riera de Calders

Recorregut a peu des de Moià fins a Monistrol de Calders seguint el GR-3 per la riera de Marfà o Golarda, a la capçalera del riu de Calders. La riera de Marfà és una de les rieres més ben conservades de la comarca de Bages. L'itinerari té paratges de particular bellesa, com la Tosca, el molí de Brotons i els gorgs Blaus.

2 de juny – Gresolet, serra Pedregosa, Cercs

A Gresolet, al peu del Pedraforca, hi ha les clapes d'avets més extenses de la conca, envoltades d'una magnífica fageda. A la serra Pedregosa encaixarem algun ramat d'isards. Per acabar, a la localitat de Cercs buscarem els cristalls perfectes de quars.

30 de juny – La serra d'Ensija

Caminarem pels boscos de pi negre subalpí, els matolls de neret florit i els pratins alpins fins al cim de la Gallina Pelada, el més alt de la serra. Visitarem la surgència d'aigua salada que dona nom al poble de Saldes i les icnites de dinosaures del coll de Fumanya. ■

Festa d'alliberament de cigonyes al Bages

El 30 de març passat, com a continuació del projecte de reintroducció de les cigonyes (*Ciconia ciconia*) al Bages, va tenir lloc la festa d'alliberament de les 16 cigonyes que han estat a l'aviari de Santpedor des de l'agost del 2005.

Els principals convidats a la festa, organitzada pels responsables del projecte i membres

de la Fundació Territori i Paisatge, van ser els nens i les nenes de Santpedor.

Aquest projecte de la delegació del Bages de la ICHN, ha tingut el suport de la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya.

Podeu veure el reportatge gràfic a l'adreça <http://ichn.iec.cat>. ■

Delegació d'Osona

Sortida a les fagedes de Milany

El dissabte 21 d'abril, un grup de deu persones, guiades per Carme Casas del Grup Naturalistes d'Osona, delegació d'Osona de la ICHN, van fer una sortida per les fagedes de Milany.

La ruta traçada va ser des de la casa del Barretó, fent una escapadeta al Pla de Maranyol, remuntar fins al coll de Forn tot baixant cap a la Casa de Milany, i tornar, finalment, pel Morro del Quer fins al Barretó.

En aquesta ocasió, l'objectiu de la sortida va ser

bàsicament botànic. La Carme Casas, entre d'altres, ens van mostrar l'interès d'unes fagedes en molt bon estat de conservació com són les del vidranès, amb sotabosc de joliu i el-lèbor verd, i boix com arbust dominant. Durant la passejada varem poder gaudir de vistes esplèndides i dels ambients fresquívols de les torrenteres, on fins i tot vam trobar algun tritó pirinenc. Sorpreses com una salamandra amb vuit grapaquets amb ous ens van alegrar i emocionar la passejada.

Hem de destacar, també, l'emblemàtica cascada de la Tosca (aglomeració calcària en els salts de la riera) que ens va deixar a tots amb ganes de tastar l'aigua...

En general doncs, va ser una sortida molt positiva ja que tothom va aportar el seu granet de sorra en un entorn que es prestava per aprendre moltes i més coses... Tot plegat un bon al·licient per no perdre's la propera!!! ■

Gentiana acaulis

2ns Premis de Custòdia del Territori de la Fundació Caixa de Manlleu.

La Fundació Caixa de Manlleu, en la segona edició de la convocatòria dels premis de Custòdia del Territori ha atorgat el tercer premi al projecte Acord de Custòdia a la finca Castell de Vilagelans (Gurb) del **Grup Naturalistes d'Osona**, delegació d'Osona de

la ICHN. El Grup va agrair la col·laboració del propietari. El premi, 1.000 €, és una ajuda més per tirar endavant algunes de les propostes i accions que estan en l'acord.

Felicitats a tots els que hi heu col·laborat! ■

Delegació de la Franja de Ponent

Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura (UCECN)

Cursos internacionals

La UCECN ofereix aquest juliol 18 cursos i tallers de fins a 65 hores de durada. El programa inclou, un any més, temes com ara la restauració d'espais naturals, l'estudi i seguiment de la fauna, naturalisme subaquàtic, SIGMiramon, canvi climàtic o jardins de papallones, entre d'altres.

La novetat rau en la incorporació de quatre cursos que inicien a Catalunya i finalitzen a contrades com ara l'Amazònia, el delta de

l'Orinoco, els Andes o els Llanos de Veneçuela, gràcies als convenis de cooperació establerts entre la UCECN i diferents universitats i estacions biològiques americanes.

Els socis de la ICHN tenen l'allotjament de franc i un descompte del 40 % en la matrícula tant a la UCECN com als cursos internacionals.

El canvi climàtic als mitjans de comunicació. III Congrés de Periodisme Ambiental.

(Continua)

Projecte d'implementació d'una zona de gestió costanera integrada amb al possibilitat d'esdevenir reserva a Tamarit - punta de la Móra, DEPANA, Oficina del Projecte de gestió sostenible de la punta de la Móra. [Http://depana.org/puntadelamora](http://depana.org/puntadelamora). A/e: puntadelamora@depana.org.

La UCECN, amb el suport de la Delegació de la Franja de Ponent de la ICHN, organitza aquest 23 i 24 de juliol el 3r Congrés de Periodisme Ambiental.

L'acte central serà una taula rodona amb la participació de diferents sectors de la societat i la recerca però s'hi sumen conferències en el marc de la Universitat de Jaume Terradas, Carles Gràcia, i del director de l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic del DMAH, Josep Garriga.

Ètnies del Món

La UCECN incorpora enguany un nou bloc de formació, s'anomena "Ètnies del Món" i es dedicarà a estudiar i formar sobre les tribus, cultures i vincles amb el medi natural de les poblacions aborígens del món.

La primera ètnia a conèixer serà la dels warao, el poble que viu en palafits sobre les aigües del delta de l'Orinoco. Vindran professors veneçolans a Catalunya a explicar les seves característiques i hi haurà projeccions, una exposició fotogràfica i una mostra de la seva artesanía del 23 al 29 de juliol.

Tot seguit, a l'octubre, la descoberta prosseguirà amb una expedició al delta de l'Orinoco on es conviurà amb els warao.

Ja us hi podeu inscriure. Per a més informació adreceu-vos a www.ucenatura.cat o bé al tel.: 973 780 009.

II Jornades Ornitològiques Catalanes

La UCECN serà el marc de les II Jornades Ornitològiques Catalanes, que es celebraran del 20 al 22 de juliol a Seròs (Segrià) i Mequinensa (Baix Cinca) amb la participació d'ornitòlegs de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer.

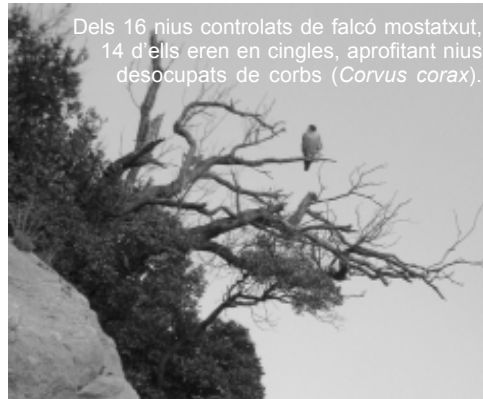
Les jornades inclouen conferències d'ornitòlegs tant de casa nostra com d'Europa i Amèrica, així com la primera Bossa de Contractació de *Birding* (el *Catalan Birding Workshop*), cursos, tallers i sortides ornitològiques a l'Aiguabarreig i a l'Estany d'Ivars-Vila-Sana.

Per a més informació adreceu-vos a www.birding.cat o bé al tel.: 973 780 009. ■

Delegació de la Garrotxa

Seguiment dels rapinyaires nidificants a la Garrotxa, 2005-2006

Durant els anys 2005 i 2006, s'ha dut a terme un seguiment de les poblacions nidificants de la comarca de la Garrotxa; l'objectiu principal del treball ha estat detectar el màxim nombre de territoris (a ser possible, els nius)

Dels 16 nius controlats de falcó mostatxut, 14 d'ells eren en cingles, aprofitant nius desocupats de corbs (*Corvus corax*).

de cadascuna de les espècies per tal d'avaluar l'estat de les poblacions, i fer estimes poblacionals referents a les seves densitats, així com estudiar els hàbitats que utilitzen, i les possibles amenaces de les seves poblacions.

Aquest estudi va comptar amb una subvenció de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, i es va dur a terme des de la delegació de la Garrotxa de la ICHN, amb la col·laboració de la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot i del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. El treball de camp es va dur a terme amb 10 observadors i 14 col·laboradors, establint com a metodologia bàsica dividir la comarca en sectors per prospectar les possibles àrees de reproducció dels rapinyaires.

La Garrotxa ocupa una extensió d'uns 735 Km²; d'aquests, uns 524 Km² (el 71 % del territori) estan protegits, dins del Pla d'Espais d'Interès Natural: el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, l'Alta Garrotxa, i alguns sectors del sistema Transversal i Collsacabra.

El 75 % de la comarca està coberta de boscos; aquestes masses forestals són molt variades, i per ordre d'ocupació de superfície, trobem alzinars, rouredes de roure martinenc, fagedes i pinedes de pi roig.

Una gran part de la comarca té una naturalesa geològica calcària, fet que afavoreix la preeminència de nombroses àrees encinglades, que constitueixen un àrea important de nidificació per a les espècies rupícules, així com una zona de protecció als boscos dels

El falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) ha experimentat en les darreres tres dècades una clara recuperació de la seva població. La Garrotxa no ha estat una excepció. Actualment nien a la comarca un mínim de 48 parelles.

(Continua)

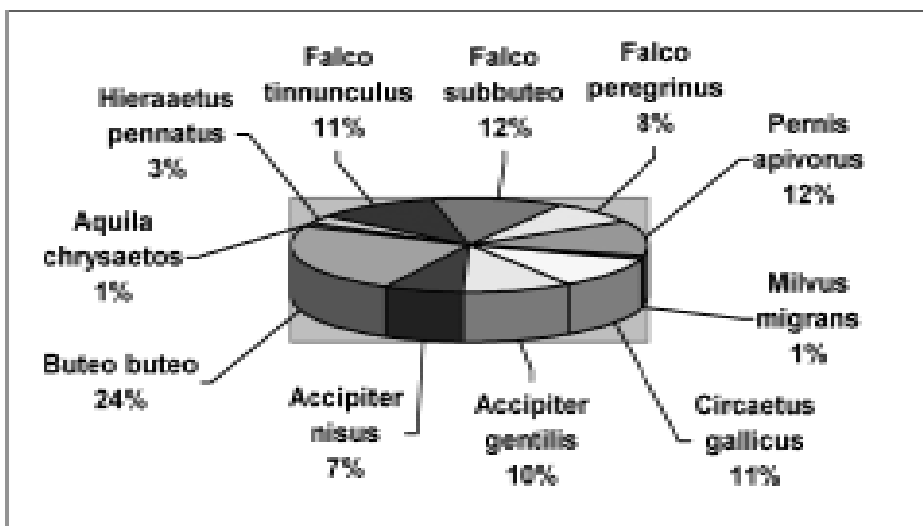
seus voltants, els quals sovint es converteixen en àrees de reproducció de les espècies forestals.

En el període 2005-2006 es van localitzar un total de 207 territoris establerts de reproducció, d'un total d'11 espècies de rapinyaires: aligot vesper (*Pernis apivorus*), milà negre (*Milvus migrans*), àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), astor (*Accipiter gentilis*), esparver (*Accipiter nisus*), aligot comú (*Buteo buteo*), àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), xoriguer (*Falco tinnunculus*), falcó mostatxut (*Falco subbuteo*) i falcó pelegrí (*Falco peregrinus*). Com és habitual

poques observacions de joves en dispersió, conseqüència de la davallada de la població a tot el país.

Aquest seguiment també ha permès d'inventariar una sèrie d'àrees a la comarca que posseeixen una bona diversitat de rapinyaires nidificants. Això és degut a la confluència d'una sèrie de condicions: àrees tranquil·les, allunyades de la freqüentació humana, de difícil accés, cobertes de boscos i cingles que brinden protecció.

Com a tendència general, la salut de la població reproductora de rapinyaires

en aquest tipus d'estudis, en el cas dels rapinyaires forestals es van localitzar tan sols 7 nius, mentre que en els rapinyaires que nidifiquen en cingles aquest nombre va ser de 48.

També es van anotar tots els registres de les espècies que han desaparegut com a reproductors de la comarca en les darreres quatre dècades: trençalòs, aufrany, voltor comú i àguila cuabarrada. D'aquests, es detecta un augment de les observacions de trençalòs i voltor comú; mentre que els registres d'aufrany resten regulars i estables. El cas de l'àguila cuabarrada és diferent, amb molt

reproductors és bona, i si la comparem amb els escassos estudis realitzats en algunes àrees concretes de la comarca, en els darrers 30 anys podríem parlar d'una certa recuperació de les poblacions. Amb tot, les comparacions resulten complicades, donat que les dificultats de mostreig han disminuït respecte d'altres estudis.

Les dades referents a les àrees de cria dels rapinyaires estudiats van ser lliurades a les entitats comarcals de gestió de la natura, amb la finalitat de garantir-ne la preservació, davant dels múltiples impactes i amenaces que potencialment rep el territori. ■

En recordança del Dr. Oriol de Bolòs i Capdevila des de la Garrotxa

El vincles del Dr. Oriol de Bolòs amb la Garrotxa, i especialment amb la Baixa Garrotxa, eren profunds, puix que provenia d'una família garrotxina, molt arrelada a Olot, on encara hi viuen els seus familiars, i que va conrear i mantenir tota la vida aquest lligams. Tot i que ell va néixer i viure a Barcelona, Oriol de Bolòs va mantenir una relació tan estreta amb aquesta comarca que sempre afirmava que se sentia olotí. Primer al Mas Esparregueres i, més tard, a can Bona Olla, a la Vall de Samariu, dins del terme de Santa Pau, hi passava molts dies, sobretot als estius.

El seus vincles amb el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa són també profunds, ja que precedeixen llargament la

seva declaració. A l'any 1975 Oriol de Bolòs ens va animar a constituir la Comissió promotora per la protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Als difícils anys 1975-1981, juntament amb el seu amic, el Dr. Lluís Solé i Sabarís, varen encapçalat la mobilització acadèmica per a la salvaguarda de la zona volcànica de la Garrotxa, que estava greument amenaçada, en aquells moments, per les explotacions mineres, amb reunions amb alcaldes de la comarca i diverses autoritats, entre les quals el governador civil de Girona.

Al 1977 va impulsar, amb el Sr. Lluís Paluzie, l'elaboració del Catàleg de Protecció del Paisatge del municipi de Santa Pau, que va servir de base, anys més tard, per delimitar les reserves naturals d'aquest municipi.

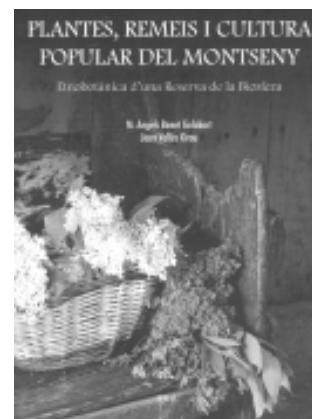
(Continua)

VI Jornades de l'Alta Garrotxa. La conservació del medi natural i de la biodiversitat

Tortellà, 31 de maig i 1 de juny de 2007

La inscripció és gratuïta però cal reservar plaça per les jornades i pel dinar a la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot, telèfon 972 212 628; a/e: fes@olot.cat.

Per a més informació per consultar el programa, connecteu-vos a l'adreça <http://fes.olot.cat>

Plantes, remeis i cultura popular del Montseny. Etnobotànica d'una reserva de la Biosfera. M. ÀNGELS BONET i JOAN VALLÈS. 2006. Granollers & Figueres, Museu de Ciències Naturals de Granollers & Brau Edicions.

UB. els juliols. 11a edició. *El paisatge contemporani: una experiència multidisciplinària.* www.ub.edu/juliols.

Al 1978 Oriol de Bolòs a redactar la part corresponent a la “Zona d’Olot” de la primera edició del Llibre Blanc de la Natura als Països Catalans, publicat per la ICHN. I va contribuir-hi, novament en la segona edició, ampliada, deu anys més tard. També va fer l’inventari corològic del full UTM de Santa Pau i al 1983 va publicar, juntament amb Ramon Masalles, el primer full del mapa de vegetació de Catalunya, a escala 1:50.000 (núm. 33, Banyoles) que incloïa aquesta àrea.

Fou membre de la primera Comissió Científica Assessora, constituïda pels Ajuntament d’Olot i de Santa Pau l’any 1977, per assessorar en la solució del conflicte plantejat per l’extracció de materials volcànics, l’activitat de la qual va tenir una gran incidència en la delimitació del parc i de les seves reserves. Ell mateix va proposar una ampliació de l’àmbit de l’espai protegit, a fi que inclogués tota la Vall de Samariu, on la seva família tenia propietats, dins de l’àmbit de l’espai protegit. Aquesta actitud li va causar enemistats a Santa Pau, fins al punt que uns exaltats van calar foc al bosc de la seva propietat.

Més tard, fou nomenat pel president de la Generalitat membre de la Comissió Científica creada per la llei de protecció de la zona volcànica de la Garrotxa. L’activitat d’aquesta Comissió, presidida pel Dr. Oriol Riba, va perdurar fins que, per honestat deontològica, els seus membres es varen sentir obligats a dimitir en pes, l’any 1985, davant la pretensió del conseller d’Indústria d’aleshores que volia que l’esmentada Comissió beneís l’acord d’extreure 1,6 milions de tones de materials volcànics de la reserva natural del volcà Croscat, justificant-ho com

una actuació de “restauració i revalorització didàctica”.

Aquesta dimissió no fou obstacle, però, perquè seguís participant en les reunions de la Junta de Protecció de la zona volcànica de la Garrotxa durant bastants anys més, en representació de l’Institut d’Estudis Catalans fins que, per motius de salut, va haver de dimitir l’any 1996.

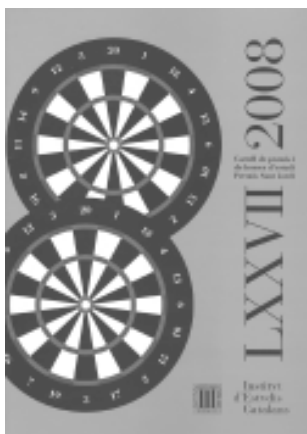
A la Garrotxa, el Dr. Oriol de Bolòs ens ha deixat el testimoni d’una vida de treball rigorós i perseverant, d’alta qualitat científica, motivat no sols per un profund amor a la natura i a la ciència sinó també per un sincer desig de servir al seu país. I a més, ens ha llegat el testimoni d’un científic compromès, amb una trajectòria d’honestat impecable i d’una educació exquisida, que no va renunciar mai a dir la veritat i actuar amb coherència, per més impopular que això fos.

Cal acabar recordant unes paraules seves en una entrevista que se li va fer per a la revista del Museu Comarcal de la Garrotxa, que tot i sortir publicades l’any 1989 mantenen plena vigència: *“L’estructura del país, la falta de cultura científica i d’interès popular per la natura fa difícil que els coneixements que caldria aplicar es difonguin amb prou amplitud. Es pot produir una sensació de frustració quan després d’haver deixat ben clars els perills d’una acció, qualsevol petit interès particular passa per davant de l’interès general. Però les coses són així. Cal, doncs, insistir sempre, sense defallir. Moltes vegades sembla que piquem ferro fred, però a la llarga resulta que l’esforç no ha estat tan inútil com semblava.”* ■

Premis per a estudiants

El 24 d’abril passat, es van lliurar els premis de l’Institut d’Estudis Catalans i de les seves societats filials. L’acte fou presidit pel conseller d’Innovació, Universitats i Empresa, Josep Huguet, i pel president de l’Institut d’Estudis Catalans, Salvador Giner.

El jurat del premi d’estudiants de la Institució Catalana d’Història Natural format per Moisès Guardiola, Joan Pino i Delfi Sanuy, atorgar el premi, lliurat pel vicepresident de la ICHN, Joan Pino, al treball *Estudis etnobotànics a la Vall de Camprodon (Alta Vall del Ter, Pirineus)*, de Montse Rigat i Coll. En una propera edició us oferirem un resum d’aquest treball. ■

Congressos i reunions

IX Seminari de gestió ambiental de la ICHN: Estany d'Ivars i Vila-sana

Del 13 al 15 d'abril va tenir lloc a Mollerussa (Pla d'Urgell) el IX seminari de gestió ambiental de la ICHN, que en aquesta nova edició se centrava a l'estany d'Ivars i Vila-sana i tenia com a objectiu contribuir a l'establiment i a la prioritització de les mesures de gestió necessàries per aconseguir la total recuperació de l'estany.

Com a continuació de la col·laboració de la realització de les 1es jornades de patrimoni natural i històric de l'estany organitzades pel Consorci de l'estany d'Ivars i Vila-sana els dies 15 i 16 de desembre de 2006, el seminari s'ha centrat en l'exposició de les experiències de gestió d'altres zones humides continentals i situades en entorns altament transformats.

Quatre temes van centrar bona part dels debats i de les intervencions: espècies introduïdes, eutrofització de les aigües, ús públic i connectivitat ecològica i paisatgística. Els grups de treball també van treballar al voltant d'aquestes qüestions i es van elaborar algunes recomanacions per a la gestió de l'estany.

Cal esmentar que tots els assistents al seminari van valorar molt positivament que s'estigués elaborant el pla de gestió de l'estany i la qualitat del treball realitzat. És d'esperar que les aportacions del seminari puguin contribuir a millorar encara més el pla de gestió i a la conservació dels sistemes naturals de l'estany d'Ivars i Vila-sana, un bon exemple de recuperació d'una zona humida gràcies a la voluntat popular. ■

Representants en organismes i institucions

Junta de protecció de la zona volcànica de la Garrotxa

La primera reunió de la Junta de Protecció de la zona volcànica de la Garrotxa d'enguany es va dur a terme el 27 de març de 2007, a Can Jordà (Santa Pau). Va ser la primera reunió d'aquest òrgan presidida pel nou director general de Medi Natural de la Generalitat de Catalunya, Joan Pallisé, que va saludar els assistents i va exposar la seva voluntat de donar continuïtat a la línia del seu predecessor, Ramon Luque. En representació de l'IEC hi van assistir Lluís Paluziè, David Serrat i Josep Maria Mallarach. Els punts més importants de l'ordre del dia van ser el pressupost i programa d'actuacions per a l'any 2007, un informe preceptiu sobre el projecte de la nova carretera C-37 de Vic a Olot (variants d'Olot i Les Preses), i la renovació de la Carta europea de turisme sostenible.

A semblança dels anys anteriors, els tres representants de l'IEC varen ser els únics membres de la Junta que no van votar a favor del pressupost i programa d'actuació proposat pel parc. Les raons van ser les mateixes dels anys anteriors, quan van argumentar la seva abstenció, i es resumeixen en tres punts: el parc no ret comptes dels resultats obtinguts l'any anterior i, per tant, no és possible racionalment saber si la

proposta de prioritització és adequada. Tanmateix, atès la poca proporció de recursos destinats a la conservació de la natura i l'enorme dèficit que pateix el parc en sòl públic, els representants de l'IEC consideren inacceptable que, novament, no existeixi cap previsió econòmica per adquirir espai públic, ni que sigui una part de les reserves naturals establertes 25 anys enrera, que segueixen essent de propietat privada, que ja han quedat envoltades d'espais urbans i industrials, com les dels volcans del Montsacopa i de la Garrinada.

La discussió sobre la proposta d'informe a l'avaluació d'impacte ambiental de les variants d'Olot i les Preses va ser llarga i complexa, atès que les alternatives proposades en ambdós municipis causarien impactes d'entitat al parc natural. En aquest cas tots els membres de la Junta es varen abstenir. Lluís Paluziè va demanar que, recordant un informe anterior de la Junta, s'instés al Departament de Política Territorial i Obres Públiques per tal que estudiï la variant d'Olot que aniria per l'oest de la Serra de la Pinya, sense afectar el Parc natural. Es va comunicar que el Parc natural ha superat l'auditoria que la Federació Europarc li va

(Continua)

1es Jornades Territori, Desenvolupament i Sostenibilitat a la Conca de Barberà

23, 24 i 25 de novembre de 2007

Per a més informació i per sol·licitar que us enviïn la segona convocatòria de les jornades, adreceu-vos a la Secretaria del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
Tel.: 977 862 177
A/e: info@chncb.cat
A/l: www.chncb.cat

20ena Trobada d'entitats i plataformes en defensa del territori dels Països Catalans

La ICHN ha participat en la 20ena Trobada d'entitats i plataformes en defensa del territori dels Països Catalans que va tenir lloc a Cerdanyola del Vallès del 23 al 25 de març de 2007.

Es va fer una presentació de valoració del desenvolupament de la Directiva Hàbitats i es va participar a la taula rodona sobre connectivitat i espais naturals. ■

fer de la Carta europea de turisme sostenible, de manera que l'ha renovat, cosa que va merèixer la felicitació dels membres. En aquest camp, el parc ha estat capdavanter i és un referent a escala europea. Josep M. Mallarach va demanar que s'informés a la Junta dels indicadors de l'avaluació realitzada i de les tendències observades.

Finalment, quan el director del parc, Xavier Puig, va exposar els actes que el parc natural té previstos en motiu del 25è aniversari de l'aprovació de la llei que el va crear, Josep M. Mallarach va demanar que, a més de l'exercici de prospectiva de futur previst, es fes balanç dels resultats assolits en aquests 25 anys, cosa que no estava prevista. ■

Observatori de la Sostenibilitat a Catalunya

La ICHN serà un dels patrons fundadors de la Fundació de l'Observatori de la Sostenibilitat de Catalunya (OSC), una iniciativa compartida amb la Càtedra UNESCO per a la sostenibilitat, de la Universitat Politècnica de Catalunya i la Fundació Fòrum Ambiental. La creació de l'Observatori de la Sostenibilitat, prevista per als propers mesos, és una proposta del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

Es preveu que l'OSC sigui un organisme independent i una autoritat científica i tècnica en matèria de sostenibilitat a Catalunya. La seva missió serà oferir una informació fiable sobre el grau de sostenibilitat del país; avaluar els resultats de les polítiques públiques i contribuir a la presa de decisions en relació amb la sostenibilitat, tant des de l'àmbit públic com el privat.

Un cop l'OSC s'hagi constituït formalment, un dels seus primers passos serà construir el sistema d'indicadors de sostenibilitat que farà servir al llarg del seu funcionament. En aquest sentit, la ICHN tindrà un paper clau per definir els principals indicadors relacionats amb el medi natural.

Val a dir que la ICHN ja té experiència amb estudis sobre l'estat de la natura, com el *Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans* (1976), l'*Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica* (2000), l'*Avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya* (2003) i els diferents llibres vermells que està elaborant sobre les espècies amenaçades de la flora i de determinats grups faunístics. ■

Col·laboracions amb altres entitats

III Sessió científica sobre invertebrats i medi ambient

El 24 de març passat va tenir lloc, a Cervelló, la Tercera sessió científica sobre invertebrats i medi ambient, organitzada per l'Ajuntament de Cervelló i Xavier Jeremías, de la Societat Catalana de Lepidopterologia. Fou presidida per Angelino Mestre i Martínez, alcalde de Cervelló i comptà amb el suport del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, la Institució Catalana d'Història Natural, el Museu de Ciència Naturals (Zoologia) de Barcelona i la Societat Catalana de Lepidopterologia.

La sessió es va dedicar al doctor Oriol de Bolòs, recentment traspasat.

Al llarg del matí, es van presentar setze interessants comunicacions, recolzades amb una rica presentació gràfica i

que van versar bàsicament de la interrelació dels invertebrats amb l'home, tant com a causants de danys materials, com de fitosanitaris i a la problemàtica de l'home amb els invertebrats beneficiosos per al medi ambient.

L'acte va finalitzar amb un agradable dinar ofert per l'Ajuntament als ponents de la sessió, en un conegut restaurant de la població. ■

Primer concurs de fotografia biològica Bioimatges

La ICHN col·labora amb el Col·legi de Biòlegs de Catalunya en la convocatòria del primer concurs de fotografia biològica Bioimatges 2007. Aquest concurs està adreçat als alumnes i professors de secundària de Catalunya i té una finalitat bàsicament didàctica, ja que amb les fotografies rebudes es realitzarà una

exposició itinerant pels diferents centres d'ensenyament i institucions culturals de Catalunya. Per més informació sobre aquest concurs o per veure les imatges guardonades (a partir de finals de juny) es pot contactar amb la pàgina web de Bioimatges a l'adreça www.bioimatges.net. ■

En memòria de Miquel Bech

El dia 25 de novembre passat morí Miquel Bech i Taberner, malacòleg de formació autodidacte. L'excursionisme i, concretament, l'espeleologia foren les activitats que motivaren i encengueren la seva vocació pel naturalisme. De fet, l'afecció per la conchologia dels mol·luscs terrestres, com comentava ell mateix, va ser a causa de les troballes de petits cargols en l'interior de cavitats.

En el Museu de Zoologia de Barcelona i de la mà de l'entomòleg Francesc Español i del malacòleg Carles Altimira, trobà el caliu necessari per donar les primeres passes en el conreu de la ciència que estudia els cargols continentals.

La contribució de l'obra de Miquel Bech al coneixement dels mol·luscs terrestres i d'aigua dolça ha estat rellevant per les aportacions a l'inventari de la biodiversitat, així com en la distribució a l'espai d'aquests invertebrats tant del Principat com de la península Ibèrica, amb gairebé un centenar d'articles científics i de divulgació. Apart del seu interès pels mol·luscs continentals actuals, també ha fet diverses aportacions a la malacologia paleontològica, especialment del quaternari.

Va col·laborar en un ampli ventall de revistes avalades per entitats científiques com *Batalleria*, *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, *Butlletí del Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord*, *Boletín de la Real Sociedad Española*

la de Historia Natural, *Miscel·lània Zoològica*, *Iberus* i *Munive*, entre d'altres.

De la seva àmplia obra, la que més ha destacat ha estat, sens dubte, el llibre editat dins la col·lecció «Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural» núm. 12 *Fauna malacològica de Catalunya. Mol·luscs terrestres i d'aigua dolça*. Manual en llengua catalana que aplega molta informació i que ajuda a la identificació específica. Fins i tot, avui en dia és de consulta indispensable per a tots els malacòlegs interessats en la fauna catalana, així com per a professionals dels diferents camps de les ciències biològiques, malgrat els canvis taxonòmics que s'han produït posteriorment. De fet, des de la publicació l'any 1929 de l'obra de Fritz Haas, no es disposava d'una obra de referència de la fauna malacològica del Principat que permetés introduir-se en aquesta part de les ciències de la natura.

Som molts els privilegiats que hem gaudit de l'amistat de Miquel Bech, el qual ens obrí les portes de casa seva perquè resolguéssim els nostres dubtes. Podem considerar-lo una de les persones que més ha contribuït a la formació de les noves fornades de malacòlegs al nostre país. Els estudiosos del medi natural que el varem conèixer estem de dol i enyorats per la seva pèrdua.

Podem consultar la bibliografia malacològica de Miquel Bech a: http://www.bcn.es/museociencias_fitxers/imatges/FitxerContingut8634.pdf. ■

MIQUEL BECH I TABERNER

Legislació

Catalunya. ORDRE AAR/52/2007, de 13 de març, per la qual s'estableixen mesures complementàries de regulació de l'extracció de corall vermell a les aigües interiors del litoral català. DOGC núm. 4844 de 19 de març de 2007.

RESOLUCIÓ MAH/663/2007, de 5 de març, per la qual es fixen les espècies objecte de pesca, els períodes hàbils de pesca i les aigües en què es pot dur a terme l'activitat de pesca a les aigües continentals de Catalunya per a la temporada 2007. DOGC núm. 4841 de 14 de març de 2007.

DECRET 50/2007, de 27 de febrer, pel qual es regula el contracte global d'explotació. DOGC núm. 4832 d'1 de març de 2007.

DECRET 41/2007, de 20 de febrer, pel qual s'aprova el Pla de ports de Catalunya. DOGC núm. 4827 de 22 de febrer de 2007.

Illes Balears. Decret 19/2007 de 16 de març, per qual s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de la Serra de Tramuntana. BOIB núm. 054 d'11 d'abril de 2007.

Acord del Consell de Govern de 16 de març de 2007 pel qual es declara paratge natural la Serra de Tramuntana. BOIB núm 054 d'11 d'abril de 2007.

Resolució del conseller de Medi Ambient sobre iniciació del procediment d'elaboració del pla rector d'ús i gestió del parc natural de s'Albufera des Grau. BOIB núm. 053 d'10 d'abril de 2007.

Decret 21/2007, de 23 de març, pel qual s'estableix la Reserva Marina del Llevant de Mallorca. BOIB núm. 048 de 31 de març de 2007.

Decret 8/2007 de 16 de febrer, de modificació del Decret 15/2002, d'1 de febrer, de creació del Fòrum d'Educació Ambiental de les Illes Balears. BOIB núm. 031 d'1 de març de 2007.

País Valencià. DECRET 25/2007, de 23 de febrer, del Consell, de declaració del Paisatge Protegit de la Serra del Maigmo i Serra del Sit. DOCV núm. 5.459 de 27 de febrer de 2007.

DECRET 21/2007, de 16 de febrer, del Consell, de declaració del Parc Natural de Chera-Sot de Chera. DOCV núm. 5.454 de 20 de febrer de 2007. ■

Medi ambient. Tecnologia i Cultura, núm. 39. Departament de Medi Ambient i Habitatge, desembre de 2006. 117 p.

Fons bibliogràfic de la ICHN

Podeu consultar el fons bibliogràfic de la Institució a la Biblioteca Montilivi, Universitat de Girona, Àrea de suport a l'estudi i la docència. Horari: tardes de 14.45 a 21.45 h; Tel.: 972 418 290; o a l'adreça d'Internet: http://biblioteca.udg.es/fons_especials/ichn/index.asp.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

fundada el 1899

ICHN

Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Sessions científiques

Dijous, 24 de maig de 2007, a les set de la tarda, a les Cases d'en Puig (Ajuntament del Prat de Llobregat). **L'estat ecològic del riu Llobregat: la resposta dels organismes davant la pressió humana**, a càrrec de Sergi Sabater, catedràtic del Departament de Ciències Ambientals, UdG.

Cursos naturalistes

26 i 27 de maig de 2007. **Biologia i conservació dels carnívors semiaquàtics a Catalunya**, a càrrec de Toni Batet, tècnic del Servei de Fauna del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya Victòria Asensio, Forestal Catalana. Centre de Fauna del Pont de Suert. **Informació i preinscripció:** Casa del Parc Nacional: carrer de les Graieres, 2; 25528 Boí. De dilluns a divendres, de 9 a 13 h. i de 15.30 a 18.45 h. Demaneu per Josep M. Rispa. Tel.: 973 696 189; fax: 973 696 154; a/e: jrispa@gencat.net.

Sortides als espais naturals protegits

Dissabte 19 de maig de 2007. Espai d'Interès Natural Serra de Montgrony (Ripollès)
Dissabte 2 de juny de 2007. Reserva Natural Marina de Cervera-Banyuls (Vallespir)
Dissabte 16 de juny de 2007. Parc del Montnegre i el Corredor (Maresme)

Informació i inscripcions: Secretaria de la ICHN. Tel.: 933 248 582; a/e: ichn@iec.cat.

Delegació del Bages

II edició del curs sobre El medi natural de la conca del Llobregat.

Sortides

2 de juny, de 8.15 a 20 h. **Gresolet, la serra Pedregosa i Cercs.**

30 de juny, de 8.15 a 20 h. **La serra d'Ensija**

Les sortides són gratuïtes. Qui es vulgui apuntar tan sols a una o a algunes sortides concretes pot fer-ho, però cal que avisi que hi assistirà, com a mínim dos dies abans, mitjançant una trucada al telèfon 938 788 608 o enviant un correu electrònic a l'adreça ichnbages@infonegocio.com.

Delegació de la Garrotxa

Diumenge 20 de maig, de 9 a 14 h (Parc Nou d'Olot). Sortida ornitològica. **II. Observació de rapinyaires al massís del Mont (Alta Garrotxa)**, a càrrec de Fran Trabalon. Visitarem el massís del Mont, on còmodament, sense moure'ns gaire dels cotxes, podrem veure diverses espècies de rapinyaires (àguila marcenca, aligot vesper, falcó mostatxut, falcó pelegrí, xoriguer i altres). Col·labora: Consorci de l'Alta Garrotxa. Activitat gratuïta.

Dissabte 2 de juny, de 9 a 19 h (Parc Nou d'Olot). **Introducció a l'estudi dels peixos**, a càrrec de la Universitat de Girona. Sortida matinal pel Fluvià per introduir-se a com s'estudien els peixos. Activitat gratuïta.

Dissabte 9 de juny, de 9 a 17 h (Parc Nou d'Olot). **Sortides ornitològiques: III. Observació d'aus d'alta muntanya (Ripollès)**, a càrrec de Fran Trabalon. Visitarem el Refugi Nacional de Freser-Setcases, per observar moltes i peculiars aus d'alta muntanya, des de grassets de muntanya fins trençalòs. Activitat gratuïta.

Dissabte 16 de juny. **Plantes amb flor de la Garrotxa: com identificar-les**, a càrrec de Joan Font, doctor en biologia, Universitat de Girona. Sessió matinal al camp i sessió a la tarda de laboratori, per veure les característiques essencials d'espècies i famílies de plantes vasculares, i per aprendre a determinar-les. Aquesta activitat és gratuïta però té places limitades. Inscripció i informació: garrotxa.ichn@iec.cat

Informació i inscripcions:

Les inscripcions i informació de les activitats es fa per correu electrònic de la delegació de la Garrotxa de la ICHN: garrotxa.ichn@iec.cat excepte aquelles on consta que es realitza des de la ICHN Barcelona: Isabel Munujos, tel.: 93 324 85 82, A/e: ichn@iec.cat.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, M. Josep Broncano, Vicenç Bros, Miquel Campos, Xavier Escuté, Joan Font, Josep Germain, Laura Goula, Moisès Guardiola, Josep M. Mallarach, Ramon M. Masalles, Xavier Oliver, Llorenç Planagumà, Andreu Salvat, Delfi Sanuy, Xavier Sabatè, Fran Trabalon, Florenci Vallès i Joan Vallès.